



1

Igelkottshuset får gärna stå där det är stökigt, det trivs igelkotten med när den ska gå i idé.



6

På kyrkogården finns två bikupor som ger honung. Till vintern får bina vinterfoder.



7

Fladdermusholken har en trång ingång, precis som fladdermössen gillar.



3



INSPIRATION från
Sundbybergs
begravningsplats

Planera i tid för biologisk mångfald

På Sundbybergs begravningsplats norr om Stockholm är engagemanget för biologisk mångfald stort. Trädgårdsmästare Carin Brynolf med kollegor ökar artrikedomen år för år, för det här är ett långsiktigt arbete. Här bjuder hon på några av arbetslagets bästa tips.

ENARTRIK flora och fauna är viktigt för att naturen ska må bra, vilket medarbetare på landets kyrkogårdar arbetar för att främja och något man pratar allt mer om.

På begravningsplatsen i Sundbyberg är kunskapen och upptäckningsriktigheten stor för att ge goda förutsättningar för en natur i balans.

– Det här är något vi arbetat med länge, men som vi tagit ett större grepp om på senare år, säger Carin Brynolf, trädgårdsmästare och kyrkogårdsarbetare på Sundbybergs begravningsplats.

– Vi har ständigt olika projekt som ska underlätta för djur och växter att trivas och leva i en väl fungerande miljö.

Carin Brynolf berättar om några av de initiativ som tagits för att stärka den biologiska mångfalden och som kan tjäna som inspiration för andra. Det är ett långsiktigt arbete, och något man kan tänka på året om. Redan nu i höst kan de första små stegen tas, kanske med ett igelkottshus eller genom att bygga bihotell och planera för var nässlor ska få växa fritt för fjärlarnas skull.

VILL DU OCKSÅ SYNAS HÄR? Tipsa oss gärna om inspirerande arbete i församlingarna. Har du eller en kollega fått nytt jobb? **Läs om nya tjänster på nästa sida!**

HÖR AV DIG! Skicka in bild och text snarast efter tillsättningen till: Marianne Petersson, spt.tjanster@gmail.com. Kontakt på Kyrkans Tidning: Sara Grant 010-199 3416



Carin Brynolf bland rölleka, aster och nävor utanför förvaltningsbyggnaden.



2

Information vid fjärilsbarnkammaren

Här har vi en låda med nässlor. Nässlor är värdväxt för flera av våra vanligaste fjärilsarter som Näselfjäril, Påfågelläga, Amiraljäril och Tistelfjäril. Det innebär att äggen läggs på nässlan och när larverna kläcks så åter de av bladen. Äggen är riktigt små men med lite tur går de att se på bladets undersida. Fjärilens livscykel: De föds ur ägg som lagts på en särskild växt, de blir till larver och äter av växten, spinner en puppa kring sig och kläcks till en fjäril. Inför vintern bunkrar de upp med näring, sedan går de i dvala eller flyttar söderut. När de vaknat på våren letar de mat och partner, parar sig, lägger ägg och dör.



4



5



1. Igelkottshus

Igelkottshuset ska locka igelkottar att gå i ide på vintern i ett lugnt litet tråkrypin bland grenar, kvistar och gräs. Gången in till den lilla byggnaden leder in till löv och blad och där kan igelkotten pyssla så som den vill ha det.

– Vi har placerat igelkottshuset på en del av kyrkogården som vi inte håller så välskött. Igelkottar vill ha det lite stökigt när den går i vinterdvala.

2. Solitärbiholk

Kyrkogårdens bästa pollinerare är solitärbin som humlor, citröbin, rödmurarbin och storullsbins. För att hjälpa dem att hitta bo har Carin Brynolf och hennes kollegor gjort i ordning holkar, enkla avkapade trädstammar, med många borrarade hål i olika storlekar.

– När ett solitärbi, till skillnad från tambin som bor i samhällen, bygger bo lägger den ägg i små gångar som den sedan murar igen. När ägget blivit larv förpuppar den sig och äter sig ut genom det igentäppta hålet.

De blivande honorna läggs

längst in i gången, därefter harnarna och längst ut skapas ett tomrum som skyddar larverna innanför från hungriga och pickande fåglar.

I en biholk med täckta hål har träet bränts för att hålla längre. Carin Brynolf berättar att man antingen bränner med gasolbrännare eller eldar träytorna för att fibrerna ska dra ihop sig och bromsa nedbrytningsprocessen.

3. Snittblomsplantering

Här växer blommor som kan bindas till buketter på altaret, i ett så kallat solidariskt altarbordsprojekt där man vet varifrån blommorna kommer. De är närodlade utan bekämpningsmedel.

– Här tänker vi tidig och sen blomning, både perenner och frösådd, för att blommorna ska finnas så länge som möjligt.

4. Fjärilsbarnkammaren

Bland nässlorna lägger fjärilen sina ägg. Flera stora planteringslådor har byggts för att ge plats åt de höga nässlorna. I ändträdet på ved har solitärbiholkar borrats. Tistelfjäril, påfågelläga, näselfjä-

Vi har ständigt olika projekt som ska underlätta för djur och växter att trivas och leva i en väl fungerande miljö.

Carin Brynolf



ril och amiraljäril trivs här. Äggen läggs bland nässlorna och när äggen förvandlats till larver äter larverna av nässlorna. En skylt förklarar för besökarna varför man låter nässlorna växa vilt.

5. Askgravplatsen

Askgravplatsen blir alltmer efterfrågad för den sista vilan. Sundbybergs begravningsplats utvidgar just nu sin askgravplats med fler än 100 nya gravplatser.

– Här har vi valt perenner som gynnar pollinatörerna. Aktiviteten är stor, vi tänker tidiga perenner och sent blommande blommor. Rudbeckia är tacksam eftersom den blommar från juli och in i oktober.

En ligusterhäck ramar in platsen vid dammen. Här sitter kyrkogårdsbesökare en stund på bänken och vilar, samlar sig eller bara njuter av den fina platsen. Humlor och fjärilar tycker om att vara här.

6. Bikupor

Två bikupor för tambin kompletterar hotellen för solitärbin.

– Här har vi duktiga pollinera-

re som levererar honung. Vi lämnar vinterfoder till bina så att de kan överleva vintern.

7. Fladdermusholk

Fladdermusholken har en trång ingång, så som en fladdermus vill ha det. Holkarna sitter nära Sinesrogången på kyrkogården – en stilla plats.

8. Ängsväxter

Carin Brynolf vill särskilt lyfta fram växten höskallra som är bra att plantera på ängar på kyrkogården eftersom den parasiterar på grässets rötter.

– Det gör att gräset inte växer så högt. Det gynnar andra örter att ta plats på ängen.

9. Biologg

Medarbetarna på kyrkogården i Sundbyberg har en app som heter Biologg där man kan se vad alla arter i flora och fauna heter.

– Vi tar en bild och kollar av i appen vad det är för art. Vi får poäng för de olika sorterna vi hittar och sporrar varandra att få syn på så många arter vi bara kan på kyrkogården, berättar Carin Brynolf.